

TÁRCZA.

JELENTÉS

A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM SZÉCHÉNYI ORSZÁGOS KÖNYVTÁRA
ÁLLAPOTÁRÓL AZ 1910. ÉV ELSŐ NEGYEDÉBEN.

I.

A *nyomtatványi osztály* anyaga az elmúlt negyedévben kötelezpéldányokban 2915 drb, ajándék útján 466 drb, vétel útján 417 drb, hivatalos kiadvány útján 3 drb, összesen tehát 3801 drb nyomtatvánnyal gyarapodott. Ezenfelül kötelezpéldányok czimén beérkezett alapszabály 207 drb, egyházi körlevél 17 drb, falragasz 1893 drb, gyászjelentés 1381 drb, hivatalos irat 215 drb, műsor 452 drb, perirat 3 drb, színlap 1857 drb, zárszámadás 237 drb, különféle 510 drb, vagyis összesen 6802 drb apró nyomtatvány. Vételre fordított 2278·42 korona 116·02 márka, 18 lira, 8·6 frank.

Ajándékaikkal a következők gyarapították a nyomtatványi osztály anyagát: A múzeumok és könyvtárak orsz. főfelügyelő-sége, Bába-kalauz szerkesztősége, Belügyminiszterium (2 drb), Budapesti tud. egyetem bölc. karának dékánja (31 drb), Czárán Márton (2 drb), Dunamelléki ref. egyházkerület (2 drb), Egri főegyházmegyei hatóság, Fejérpataky László (4 drb), Földmívelésügyi miniszterium (2 drb), Földrajzi közlemények szerk. (2 drb), Fraknoi Vilmos, Guareschi Icilio (Torius), Gulyás Pál (6 drb), Győri püspök, k. k. Handelsministerium (Wien), Huber Lipót (Kalocsa 10 drb), József műegyetem rektora (2 drb), Kais. Akademie der Wissensch. (Wien, 6 drb), Kalocsai főegyházmegyei hatóság, Kele Antal (Zalaegerszeg), Képviselőházi iroda (4 drb), Kereskedelemügyi miniszterium, Kongl. universitets-bibl. (Uppsala), Kuthy Zoltán (Newyork), Legacion de la republ. Argentina (Wien), Lorenc Artur, Maderspach Livius (Zólyom), M. kir. állami számvevőszék elnöke, M. kir. központi statisztikai hivatal (5 drb), M. kir. orsz. meteorológiai s földm. intézet, Magyar heraldikai és genealogiai társaság, Magyar könyvkereskedők egylete, Magyar ornithológiai központ, Magyar Nemzeti

Múzeum igazgatósága, Magyar Tud. Akadémia (14 drb), Mahler Ede, Matica Srpska (Ujvidék), Moricz Zsigmond (2 drb), Musée russe de l'empereur Alexandre III. (St. Petersbourg), Múzeumok és könyvtárak orsz. tanácsa, Nitsche József, Obál Béla (Eperjes), Orsz. magy. kertészeti egyesület, Rendes Géza, Siposs Antal (6 drb), Sopron város közönsége, Supka Géza, Szabadság szerk. (Cleveland), Szádeczky Béla (Kolozsvár), Szalay Imre, Szathmáry Kornél, Székesfehérvári Hirlap kiadóhivatala, Telekes Béla, néhai Thaly Kálmán (315 drb), Tietosanakirja szerk. (Helsinki), Vallás- és közokt. minisztérium (2 drb), Veszprémi egyházmegyei hatóság, Zambra Alajos.

Nevezetesebb szerzemények: Szent Dávid százötven soltári. Amsterdam 1686 (ára 108 kor.), Francke A. H. oktatása a gyermeknevelésről. Halle 1711 (Thaly K.), Francke A. H. Sz. Írás szerint való életnek regulái. Halle 1711 (Thaly K.), Új kalendariom 1706, 1707, 1708, 1709, 1711. Komárom (Thaly K.), Új kalendariom 1704, 1705. Lőcse (Thaly K.), Ács Mihály: Magyar Theologia 1709. Bártfa (Thaly K.), Zrinyi M.: Adriaí tengernek syrenája. Bécs 1651 (Thaly K.), Calendarium Tyrnaviense 1707, 1710, 1711 (Thaly K.), Histoire du prince Ragotzi. Kassa 1707 (Thaly K.).

A könyvtár helyiségeiben az elmúlt évnegyedben 8629 egyén 21234 kötet nyomtatványt használt, kölcsön útján pedig 541 egyén 1326 kötetet.

Az elmúlt évnegyedben 2381 munka osztályoztatott, amelyről 2932 cédula készült. Kötésre küldetett 531 munka 660 kötetben.

A kötelezpéldányok átvételére berendezett helyiségbe 642 csomag érkezett, 691 levél expedáltatott, amiből 226 reklamálás volt.

Az 1897: XLI. t.-cikk intézkedései ellen vétő nyomdajelzőkkel szemben, valamint olyan egyénnel szemben, akik a könyvtárból kikölcsönzött könyveket ismételt fölszólításra se adták vissza, a törvényes eljárás hét esetben indított meg.

II.

A *kézirattár* az 1910. év első negyedében ajándék útján 54 irodalmi levéllel és 14 irodalmi analektával, vétel útján 3 újkori kézirattal, 1 zenei levéllel és 15 irodalmi analektával, áttétel útján 1 zeneművel, összesen 88 darabbal gyarapodott. Vételre összesen 458 korona 20 fillért fordítottunk.

Ajándékozók voltak: Gulyás Pál, Mahler Ede, akik külföldi tudósok hozzájuk írott leveleit, néhai Széll Farkas, aki hagyatékából több irodalmi levelet és analektát (főleg Sinay Miklósról)

vonatkozókat) és Tettei Nándor, a ki néhány Kertbeny-levelet ajándékozott a kéziratárnak.

A szerzett anyagból kiemeljük a magyar színészet egyik úttörőjének, Balogh Istvánnak 1820—1839 között írt naplóját, Liszt Ferencz egy érdekes levelét és egy érdekes magyarnyelvű gyógyszerészkönyvet, melyet Mathiolus után Vay Adámné Zay Anna fordított magyarra.

A gyarapodás földolgozásán kívül a megkezdett munkák folytatódtak: az irodalmi levelestár revíziója és a Pulszky-gyűjtemény földolgozása.

Az évnegyed folyamán 77 kutató 358 kéziratot használt. Kölcsön adtunk 5 esethen 9 kéziratot.

III.

A *hírlaposztály* gyarapodása: A) Kötelezpéldányok: a) nyomdai kimutatással érkezett, csomagokban, 281 évfolyam 17.502 számban; b) számonként 4586 szám; összesen 281 évfolyam 22.088 számban. B) Ajándék (a «Veterinarius» szerkesztőségétől) 6 szám. C) Attétel a könyvosztályból 2 évf. 121 szám. Végösszeg: 288 évf. 22.751 szám.

A könyvtár helyiségében 1007 olvasó 1811 kötet hírlapot, házonkívül 19 olvasó 63 kötetet használt; összesen 1026 olvasó 1874 hírlapkötetet.

Átnézetett 288 évf. 17.891 szám. Czeduláztatott 250 évf., közte 22 új lap.

A nyomdai kimutatással érkezett kötelezpéldányok első ízben a növedéknaplóba jegyeztettek, minden alkalommal pedig külön nyilvántartó czedulákra. A számonként érkezettek hetenként beosztattak a betűrendben tartott teljes anyagba.

IV.

A *levéltár* a lefolyt évnegyedben vétel útján 1134 drb, ajándék útján 1031 drb, irattal, azonkívül vétel útján a gróf Beleznay-levéltár anyagával és néhai Türr István hagyatékával gyarapodott, mely két utolsó gyarapodás darabjai a fenti számokban nem foglaltatnak benn.

A családi levéltárak száma az elmúlt évnegyedben nem gyarapodott.

Vételre fordítottatott 43.950 korona, 93.50 márka és 1200 frank.

Ajándékaikkal Darányi Kálmán, dr. Mika Sándor, id. Szinyei József, özv. Széll Farkasné és Tettei Nándor gyarapították a levéltár anyagát.

A törzsgyűjtemény gyarapodásából 2 darb középkori okle-

velek, 12 drb a középkori iratok másolatainak, 1287 drb az újabbkori iratok, 169 drb az 1848/49-es iratok, 4 drb a czimereslevelek, 9 drb a czéhiratok és 745 drb a gyászjelentések csoportjára esik.

A czimereslevelek csoportjára a következők esnek:

1. 1631 december 16. Bécs. II. Ferdinand czimereslevele Lévay András részére. Magyar fordításban. 2. 1639 május 22. Gyulafejérvár. I. Rákóczi György czimereslevele Hidvéghi István részére. 3. 1801 február 27. Bécs. I. Ferencz czimereslevele Szállér Jakab részére. 4. 1814 december 9. Bécs. I. Ferencz czimereslevele Lukich György részére.

A negyedévi gyarapodás közül kiemelendő első sorban néhai Türr István tábornok hagyatéka, mely az ő levelezésén kívül, életére és működésére vonatkozó iratokat, köztük a Korintusi és Panama-csatornára, a magyar légióra és az emigrációra vonatkozókat tartalmaz, azonkívül óriási tömegben Türr Istvánnak hazai és külföldi hírlapokban megjelent cikkeit, reá vonatkozó újságkivágatokat, tőle származó emlékiratokat, röpiratokat stb., a melyekből az elhunyt irodalmi munkálkodása megközelítő teljességgel lesz majd összeállítható. A gyűjtemény rendezése megkezdett, de óriási terjedelménél fogva hosszú időt veendő igénybe, míg teljesen rendezve lesz.

Kiemelendők továbbá a negyedévi gyarapodás közül a gróf Kreith Bélától megvett iratok, köztük a komáromi vár parancskönyve az 1849 június 25-től október 3-ig terjedő időszakból, mely azonban az irodalomban nem ismeretlen. Kiemelendők még az 1848-iki bácsszenttamási, földvári és csurogi ütközetről szóló, a karlóczai szerb nemzeti bizottsághoz intézett jelentések szerb nyelvű fogalmazványai, továbbá a Folacci ajócciói kereskedőtől megvett emigrációlis levelek, melyek Kossuthtól, Teleki Lászlótól, Cavourtól stb. Pietri szenátorhoz intézvék.

A lefolyt évnegyedben 52 kutató 19.805 drb iratot használt. Kikölesönöztetett 12 terítvényen 912 drb irat.

A negyedév kisebb szerzeményei földolgoztattak. Munkába vétettek a gróf Beleznay-iratok, a melyek borítékozása már megkezdett. Azonkívül megkezdett a Türr-iratok rendezése a gyűjteményben lévő levelezés rendezésével.

Befejeztetett és fölláttatott a Szunyogh-levéltár, a mely 10 drb középkori oklevélmásolatot, 63 drb XVI. századi mohácsi vész utáni iratot, 1276 drb XVII. századi, 8324 drb XVIII. századi, 7809 drb XIX. századi iratot, 19 drb elenchust, 1 drb genealogiát, 16 drb rajzot és térképet, összesen 17.513 drb iratot foglal magában. A levéltári személyzetet azonkívül nagy mértékben igénybe vette a működő miniszteri vizsgáló bizottság kiszolgálása és kérelmeinek teljesítése.